

VERDELING BIJSTANDSBUDGETTEN 2026

HOOFDRAPPORT

seo • economisch onderzoek

AUTEURS

WOUTER VERMEULEN, JOERI ATHMER, BENJAMIN VAN CASTEREN, MENNO POMP, TIM SCHWARTZ (SEO ECONOMISCH ONDERZOEK), MARTEN MIDDELDORP, FRANCINE BUREMA, JORAN VELDKAMP, ARON JOOSSE (ATLAS RESEARCH)

IN OPDRACHT VAN

MINISTERIE VAN SOCIALE ZAKEN EN WERKGELEGENHEID

AMSTERDAM, SEPTEMBER 2025

Inhoudsopgave

1	Inleiding	3
2	Hoe wordt het budget verdeeld?	4
3	Vergelijking met budget vorig jaar	7
4	Vergelijking met uitgaven in 2024	10
	Referenties	12

1 Inleiding

Hoe verandert de verdeling van bijstandsbudgetten in 2026 ten opzichte van vorig jaar? En hoe verhouden deze budgetten zich tot de gemeentelijke uitgaven aan bijstand in 2024? Deze rapportage laat zien hoe de budgetverdeling is bepaald en geeft een globaal overzicht van de uitkomsten.

Met de komst van de Wet werk en bijstand (WWB) in 2004 werden gemeenten volledig financieel verantwoordelijk voor de uitvoering van de bijstand. Zij ontvangen hiervoor een budget vanuit het Rijk. Gemeenten mogen overschotten op hun budget behouden en moeten tekorten zelf aanvullen. Zo worden ze gestimuleerd tot effectief beleid om de bijstandsuitgaven zo laag mogelijk te houden. Het budget wordt verdeeld met een model dat, gegeven objectieve kenmerken, een zo goed mogelijke inschatting maakt van de noodzakelijke bijstandsuitgaven van een gemeente.

In het model wordt de kans op bijstand op huishoudniveau geschat (volumecomponent) en wordt een objectieve prijs voor een uitkering per huishoudtype bepaald (prijscomponent). De basis voor de objectieve verdeling is een statistische analyse met indicatoren op huishoud- en regioniveau. Bij de berekening van zowel de kans als de prijs wordt gebruikgemaakt van integrale gegevensbestanden van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) waarin voor ieder huishouden in Nederland gegevens beschikbaar zijn.

Het ministerie van SZW laat het model jaarlijks opnieuw schatten en actualiseren op basis van zo recent mogelijke data. Zowel de kenmerken van individuele huishoudens als de kenmerken op regioniveau worden daarbij geactualiseerd. Ook kan regulier onderhoud nodig zijn, bijvoorbeeld wanneer definities in de brondata wijzigen. De verdeling van de bijstandsbudgetten wordt bepaald met dit aangepaste, opnieuw geschatte en geactualiseerde model.

Deze rapportage brengt de belangrijkste uitkomsten van de verdeling van de bijstandsbudgetten in 2026 in beeld. Het gaat om een globaal overzicht en niet om de resultaten voor individuele gemeenten. Hoofdstuk 2 licht op hoofdlijnen toe hoe de budgetverdeling is bepaald. Vervolgens laten we zien hoe het budget veranderd is vergeleken met de verdeling in 2025. Hoofdstuk 4 zet de budgetverdeling voor 2026 af tegen de gerealiseerde uitgaven in 2024, het meest recente jaar waarvoor deze cijfers beschikbaar zijn.

Een uitgebreide verantwoording van de schatting en actualisatie van het bijstandsverdeelmodel is terug te vinden in twee technische achtergronddocumenten (Vermeulen et al., 2025a en 2025b). Een interactieve budgettool geeft cijfermatig inzicht in de totstandkoming van de budgetten op gemeenteniveau.¹ Binnen deze tool is er voor elke afzonderlijke gemeente ook een korte rapportage met toelichting op de belangrijkste cijfers beschikbaar.

¹ Deze tool is [hier](#) te vinden. En wordt gepubliceerd op www.rijksoverheid.nl.

2 Hoe wordt het budget verdeeld?

Het macrobudget 2026 voor bijstand en LKS bedraagt zo'n 7,9 miljard euro. Het objectieve verdeelmodel bepaalt het grootste deel van het reguliere budget dat gemeenten hieruit ontvangen. Daarnaast bepalen historische uitgaven enkele deelbudgetten.

Het Rijk stelt jaarlijks een macrobudget beschikbaar voor de bekostiging van algemene bijstand² en het verstrekken van loonkostensubsidie (LKS). In 2026 gaat het in totaal om 7,9 miljard euro, waarvan 644 miljoen euro voor LKS. Uit dit macrobudget ontvangen gemeenten een regulier budget dat bestaat uit een budget voor bijstandsuitkeringen en een LKS-budget. Het budget voor bijstandsuitkeringen is weer opgebouwd uit een deelbudget dat objectief wordt verdeeld en een deelbudget dat historisch wordt verdeeld. Kleine gemeenten (tot 15 duizend inwoners) ontvangen het historische deelbudget, middelgrote gemeenten (tussen de 15 en 40 duizend inwoners) ontvangen een combinatie van het historische en het objectieve deelbudget en grote gemeenten (meer dan 40 duizend inwoners) krijgen alleen het objectieve deelbudget. Daarnaast bevat het budget voor bijstandsuitkeringen een deelbudget ten behoeve van uitkeringen aan dak- en thuislozen en instellingsbewoners (DTI). Tot slot is er sinds dit jaar een deelbudget ten behoeve van de aanvullende jongerennorm.

Figuur 2.1 toont de relatieve omvang van de deelbudgetten opgeteld over alle gemeenten. De grootste component van het reguliere budget is het objectieve budget dat gebaseerd is op het verdeelmodel. Het historische budget voor kleinere gemeenten is gebaseerd op gerealiseerde uitgaven in 2024.³ De deelbudgetten voor DTI en LKS worden ook bepaald met gerealiseerde uitgaven. De verdeling van het LKS-budget wordt bij de bepaling van het definitieve budget nog geactualiseerd naar uitgaven in 2025. Tot slot is er nog 10 miljoen euro beschikbaar gesteld voor de aanvullende jongerennorm. Dit budget is gebaseerd op het aantal niet-studerende 18- tot 21-jarigen in de gemeente. Het reguliere budget voor een gemeente is de som van al deze deelbudgetten.

² Het betreft uitkeringen in het kader van de Participatiewet, IOAW, IOAZ en Bbz 2004, voor zover dit laatste betrekking heeft op levensonderhoud van zelfstandigen.

³ Deze uitgaven worden gecorrigeerd voor bevolkingsgroei tussen 2024 en 2025.

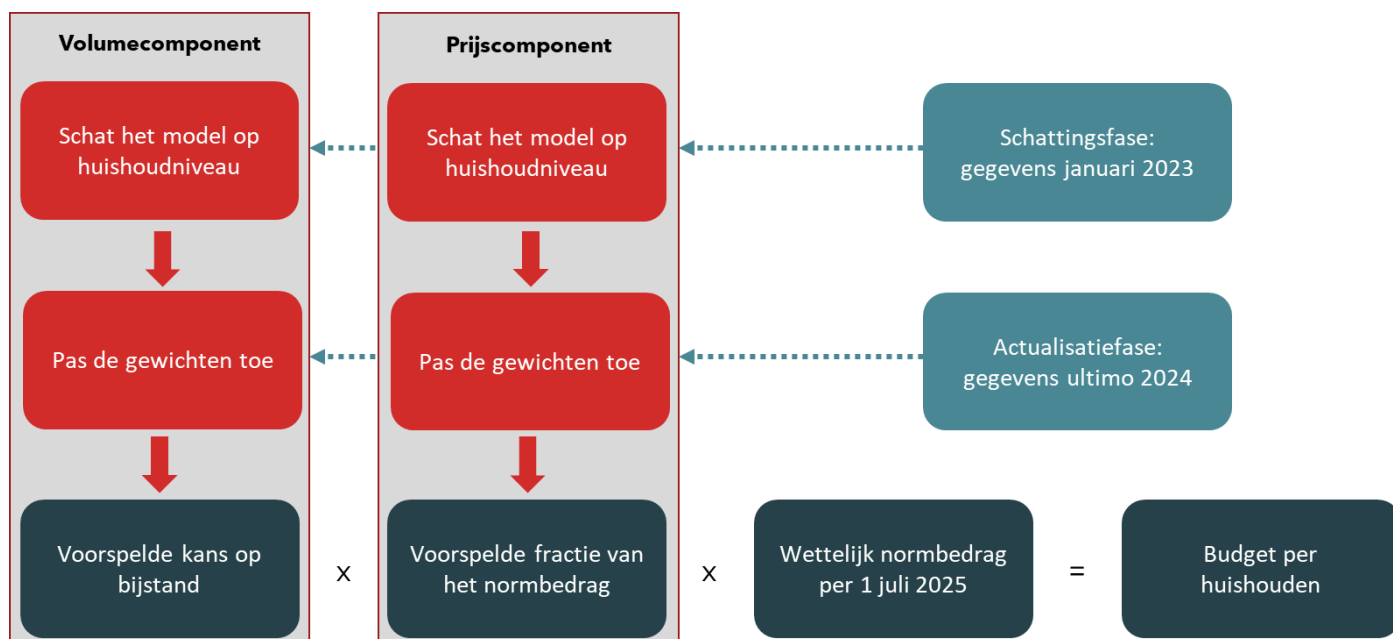
Figuur 2.1 Het objectieve budget is de grootste component van het reguliere budget

Bron: SEO Economisch Onderzoek en Atlas Research

Figuur 2.2 illustreert hoe we het objectieve budget bepalen. Het verdeelmodel dat we hiervoor gebruiken, bestaat uit een volume- en een prijscomponent. In de volumecomponent wordt de kans op bijstand van een huishouden ingeschat en in de prijscomponent staat de hoogte van de uitkering als fractie van het wettelijke normbedrag per huishouden centraal. De objectieve kenmerken in deze modellen hebben een uitlegbare relatie met de bijstand en zijn niet beïnvloedbaar door gemeenten. Het gaat bijvoorbeeld om leeftijd, huishoudenssamenstelling, herkomst, zorggebruik en het gebruik van andere uitkeringen. Indicatoren op regioniveau, zoals de beschikbaarheid van werk, spelen ook een belangrijke rol.

Figuur 2.2 Bepaling van het objectieve budget

Bron: SEO Economisch Onderzoek en Atlas Research

Het model wordt geschat met gegevens voor begin 2023 en vervolgens geactualiseerd naar eind 2024. Uit dit geactualiseerde model volgen de voorspelde kans op bijstand en de voorspelde fractie van het normbedrag dat

een huishouden aan bijstand ontvangt. Vermenigvuldiging met de wettelijke normbedragen per 1 juli 2025 levert het voorspelde budget per huishouden. Door deze voorspelde budgetten per huishouden op te tellen over alle huishoudens in een gemeente volgt het voorspelde budget per gemeente. Dit wordt gedeeld door het totaal aan voorspelde budgetten om tot een objectief budgetaandeel te komen, waarbij we rekening houden met de mate waarin gemeenten objectief gebudgetteerd zijn. Het objectieve budget voor een gemeente volgt ten slotte door het objectieve budgetaandeel toe te passen op het objectief te verdelen deel van het macrobudget.

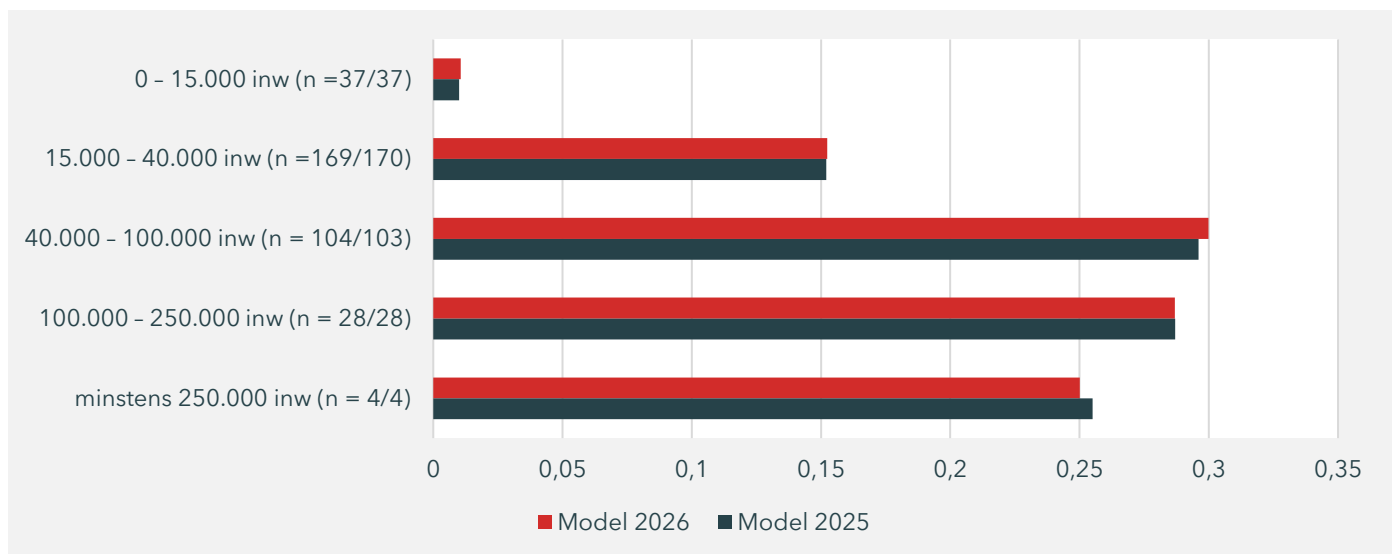
3 Vergelijking met budget vorig jaar

Gemiddeld genomen verandert het budgetaandeel van gemeenten in 2026 met 3,1 procent ten opzichte van dat van 2025. Dit is ongeveer gelijk aan vorig jaar.

Hoe verandert het budget van gemeenten ten opzichte van vorig jaar? We brengen veranderingen in het reguliere budget in kaart aan de hand van veranderingen in aandelen in het totale budget, zodat de verandering in de hoogte van het macrobudget geen rol speelt.

Figuur 3.1 laat die budgetaandelen zien voor de verschillende grootteklassen van gemeenten, voor zowel 2024 als 2025. Deze aandelen veranderen nauwelijks tussen de twee jaren. Voor de vier grote steden tellen ze op tot ongeveer een kwart van het totale budget, terwijl 14 procent van de Nederlandse bevolking hier woont. De G4 ontvangen daarmee samen bijna net zoveel budget als alle 28 gemeenten met tussen de 100 duizend en de 250 duizend inwoners, of als alle 104 gemeenten met tussen de 40 duizend en 100 duizend inwoners. Dit komt omdat het model op basis van objectieve kenmerken een relatief groot beroep op bijstand in deze steden voorspelt.

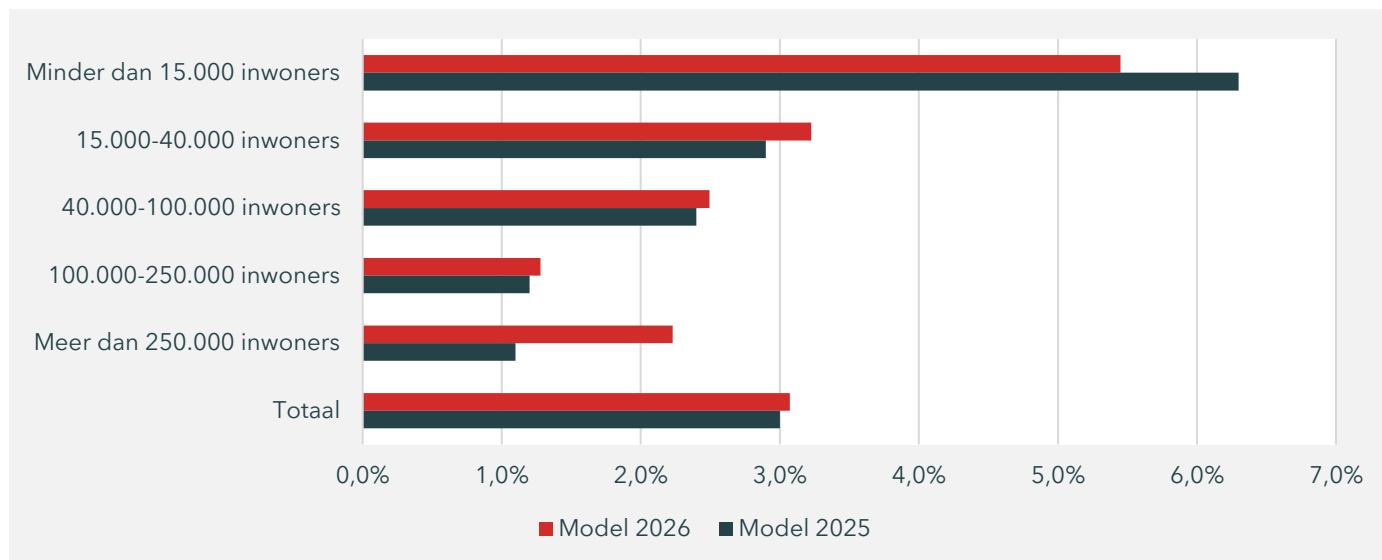
Figuur 3.1 Budget verschuift van de vier grootste gemeenten naar gemeenten met 40 tot 100 duizend inwoners

Bron: SEO Economisch Onderzoek

Gemiddeld genomen verandert het budgetaandeel van afzonderlijke gemeenten in 2025 met 3,1 procent ten opzichte van het budgetaandeel in 2024, zie Figuur 3.2. Dit is soortgelijk aan de gemiddelde verandering tussen 2024 en 2025. De verandering betrof toen 3 procent. Daarentegen was de gemiddelde budgetmutatie voor Model 2024 fors: 4,7 procent. Dit komt deels doordat er in het model voor 2024 een aantal grotere aanpassingen zijn doorgevoerd - zie Vermeulen et al. (2023) voor een beschrijving van deze doorontwikkeling. Ook voor Model 2023 waren de gemiddelde budgetmutaties met 4,3 procent aanzienlijk groter dan dit jaar (Vermeulen et al., 2022). Dit wijst erop dat de stabiliteit van het model als gevolg van deze doorontwikkeling is toegenomen.

Figuur 3.2 Budgetmutaties nemen toe bij alle gemeenten met meer dan 15 duizend inwoners

Bron: SEO Economisch Onderzoek en Atlas Research

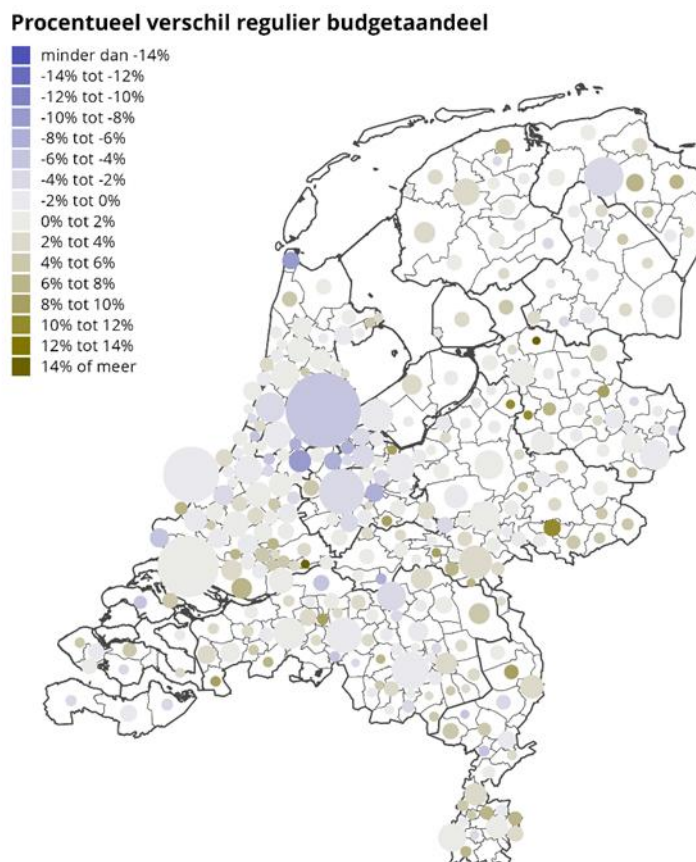
Figuur 3.2 laat zien dat gemiddelde budgetmutaties toenemen voor alle gemeenteklassen met meer dan 15 duizend inwoners.⁴ Verder zien we dat de gemiddelde budgetmutaties het sterkst toenemen voor gemeenten met meer dan 250 duizend inwoners. In het achtergronddocument over de actualisatiefase voeren we een verklarende analyse van de objectieve budgetmutaties uit (Vermeulen et al., 2025b).

Wanneer we bij deze verklarende analyse inzoomen op de G4-gemeenten, dan zien we dat hier – net als bij andere gemeenten – de Bijstandskans o.b.v. huishoudkenmerken de grootste bijdrage heeft. Het verschilt echter per gemeente of dit kenmerk positief of negatief bijdraagt aan de objectieve budgetmutatie. Overlast in de buurt en het aantal huishoudens in de gemeente spelen ook een relatief belangrijke rol in de objectieve budgetmutatie. Overlast in de buurt leidt voor de G4-gemeenten tot een hoger budget. Verder leidt het aantal huishoudens in de gemeente voor drie van deze vier gemeenten tot een lager budget. Deze analyse betreft echter een benadering van de budgetmutaties. We benadrukken daarom dat deze analyse met enige voorzichtigheid moet worden geïnterpreteerd.

Figuur 3.3 zet de verandering in het reguliere budget op een kaart. De ontwikkeling in de budgetaandelen is over het algemeen klein: circa 47 procent van de gemeenten heeft een ontwikkeling van het budgetaandeel tussen -2% en 2%. Vooral in Amsterdam en omgeving daalt het budgetaandeel relatief sterk.

⁴ Het gaat hierbij om de gemiddelde absolute budgetmutatie, anders zouden positieve en negatieve budgetmutaties bij het middelen tegen elkaar wegvallen.

Figuur 3.3 Regulier budgetaandeel neemt toe in kleinere gemeenten in de Randstad

Bron: SEO Economisch Onderzoek en Atlas Research

Noot: De figuur toont het procentuele verschil tussen het reguliere budgetaandeel van Model 2026 en het reguliere budgetaandeel van Model 2025. De cijfers zijn in gemeente-indeling 2025. Op de kaart zijn gemeenten vervangen door niet-overlappende punten, geschaald naar het aantal huishoudens.

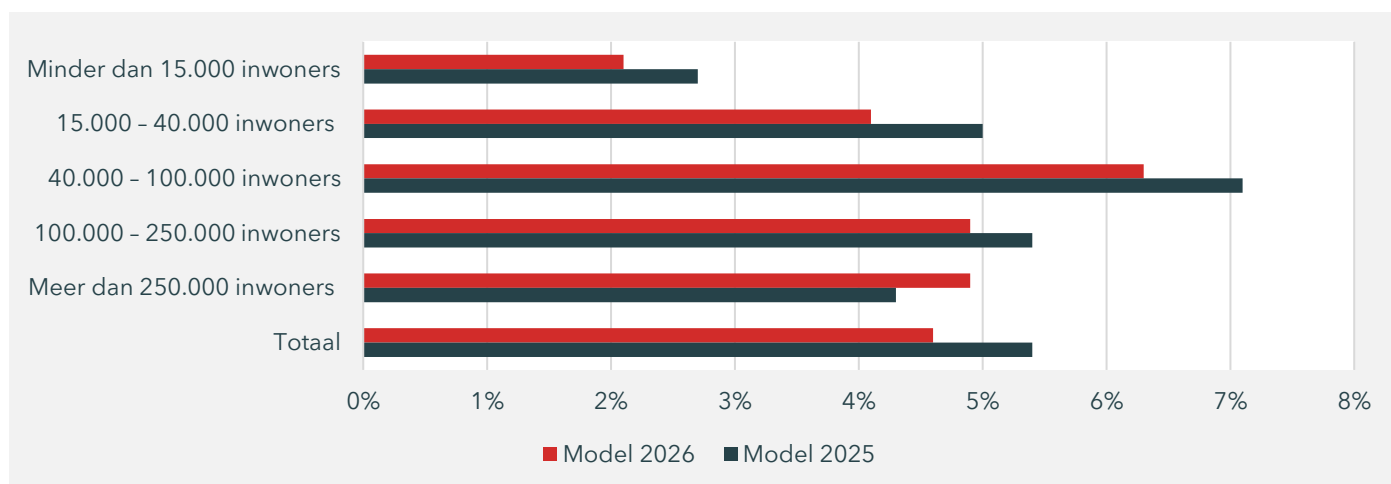
4 Vergelijking met uitgaven in 2024

Het reguliere budgetaandeel in een gemeente in 2026 verschilt gemiddeld met ongeveer vijf procent van het uitgavenaandeel in 2024. Dit verschil is afgenomen ten opzichte van vorig jaar.

In dit hoofdstuk zetten we de budgetverdeling voor 2026 af tegen de gerealiseerde uitgaven in 2024.⁵ Dit is het meest recente jaar waarvoor cijfers over uitgaven beschikbaar zijn en bovendien sluit het verdeelmodel voor 2026 het best aan op dit uitgavenjaar. Zoals toegelicht in Hoofdstuk 2 past het model de geschatte gewichten namelijk grotendeels toe op gegevens van 2024. Net als in het vorige hoofdstuk kijken we naar aandelen van het totale budget en de totale uitgaven, zodat veranderingen in de hoogte van het macrobudget en de bijstandsuitgaven op macroniveau geen rol spelen.

Figuur 4.1 vergelijkt de afwijking voor Model 2026 met die van Model 2025 waarbij we onderscheid maken naar verschillende grootteklassen van gemeenten.⁶ Gemiddeld genomen verschilt het reguliere budgetaandeel in een gemeente in 2026 met 4,6 procent van het uitgavenaandeel in 2024. Vorig jaar ging het om 5,4 procent. Afwijkingen zijn het kleinst voor de gemeenten met minder dan 15 duizend inwoners die volledig historisch gebudgetteerd zijn, en het grootst voor gemeenten met tussen de 40 duizend en de 100 duizend inwoners. We zien de afname van de gemiddelde afwijking ten opzichte van Model 2025 terug bij alle gemeenteklassen, behalve bij de vier grootste gemeenten. Het budgetaandeel daalt bij twee van de G4-gemeenten sterker dan het uitgavenaandeel. Voor deze gemeenten wordt de afwijking in euro's negatiever. Voor de andere twee gemeenten wordt de afwijking in euro's positiever. In absolute zin resulteert dit in een toename van de gemiddelde afwijking voor deze gemeenten.

Figuur 4.1 De afwijking tussen budget en uitgaven neemt alleen voor de vier grootste gemeenten toe

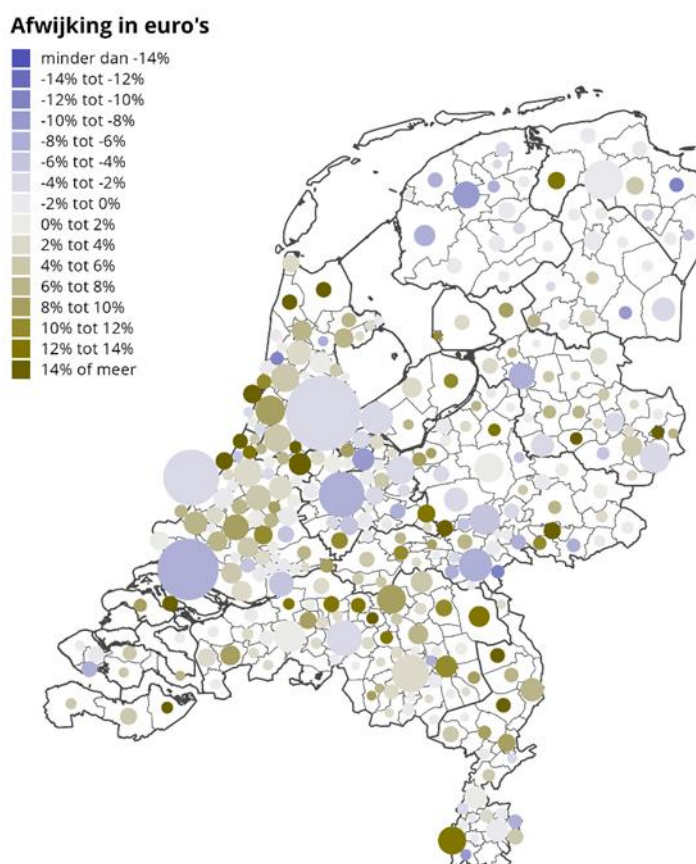
Bron: SEO Economisch Onderzoek en Atlas Research

Figuur 4.2 laat zien dat de afwijking in euro's vaker negatief is in grotere steden en positief is in kleinere tot middelgrote gemeenten, voornamelijk in de Randstad, Noord-Brabant, Limburg en Zeeland.

⁵ Hierbij corrigeren we voor bevolkingsgroei tussen 2024 en 2025.

⁶ Het gaat hierbij om de gemiddelde absolute afwijking, anders zouden positieve en negatieve afwijkingen bij het middelen tegen elkaar wegvallen.

Figuur 4.2 Vooral positieve afwijking in euro's in kleine tot middelgrote gemeenten in het westen en zuiden van Nederland

Bron: SEO Economisch Onderzoek en Atlas Research

Noot: De figuur toont per gemeente het procentuele verschil tussen het reguliere budgetaandeel van Model 2026 en het aandeel bijstandsuitgaven in 2024, uitgedrukt als percentage van het aandeel bijstandsuitgaven in 2024. Dit zijn cijfers die voor de actualisatie van Model 2026 worden gebruikt. De cijfers zijn in gemeente-indeling 2025. Op de kaart zijn gemeenten vervangen door niet-overlappende punten, geschaald naar het aantal huishoudens.

Referenties

Vermeulen, W., Schwartz, T., Athmer, J., van, Eijkel, R. van, Middeldorp, M., Burema, F. & Veldkamp, J. (2022). Bijstandsverdeelmiddel 2023. Technisch achtergronddocument actualisatiefase. Amsterdam: SEO Economisch Onderzoek & Atlas Research.

Vermeulen, W., Schwartz, T., Athmer, J., Middeldorp, M., Burema, F. & Veldkamp, J. (2023). Doorontwikkeling bijstandsverdeelmiddel. Amsterdam: SEO Economisch Onderzoek & Atlas Research.

Vermeulen, W., Athmer, J., van Casteren, B., Pomp, M., Schwartz, T., van, Middeldorp, M., Burema, F., Veldkamp, J. & Joosse, A. (2025a). Bijstandsverdeelmiddel 2026. Technisch achtergronddocument schattingsfase. Amsterdam: SEO Economisch Onderzoek & Atlas Research.

Vermeulen, W., Athmer, J., van Casteren, B., Pomp, M., Schwartz, T., van, Middeldorp, M., Burema, F., Veldkamp, J. & Joosse, A. (2025b). Bijstandsverdeelmiddel 2026. Technisch achtergronddocument actualisatiefase. Amsterdam: SEO Economisch Onderzoek & Atlas Research.

“De wetenschap dat het goed is.”

SEO Economisch Onderzoek doet onafhankelijk toegepast onderzoek in opdracht van overheid en bedrijfsleven. Ons onderzoek helpt onze opdrachtgevers bij het nemen van beslissingen. SEO Economisch Onderzoek is gelieerd aan de Universiteit van Amsterdam. Dat geeft ons zicht op de nieuwste wetenschappelijke methoden. We hebben geen winstoogmerk en investeren continu in het intellectueel kapitaal van de medewerkers via promotietrajecten, het uitbrengen van wetenschappelijke publicaties, kennisnetwerken en congresbezoek.

SEO-rapport 2025-146
ISBN 978-90-5220-578-6

Informatie & Disclaimer

SEO Economisch Onderzoek heeft op de verkregen informatie en data geen onderzoek uitgevoerd dat het karakter draagt van een accountantscontrole of due diligence. SEO is niet verantwoordelijk voor fouten of omissies in de verkregen informatie en data.

Copyright © 2025 SEO Amsterdam.

Alle rechten voorbehouden. Het is geoorloofd gegevens uit dit rapport te gebruiken in artikelen, onderzoeken en collegesyllabi, mits daarbij de bron duidelijk en nauwkeurig wordt vermeld. Gegevens uit dit rapport mogen niet voor commerciële doeleinden gebruikt worden zonder voorafgaande toestemming van de auteur(s). Toestemming kan worden verkregen via secretariaat@seo.nl.

Roetersstraat 29
1018 WB, Amsterdam

+31 20 399 1255
secretariaat@seo.nl
www.seo.nl